

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **L. Š.**, zastúpeného JUDr. M.S., advokátkou v B., proti odporcovi **D. Č.B.Š.**, **o nahradenie prejavu vôle a uloženie povinnosti uzatvoriť zmluvu o prevode nehnuteľností s návrhom na vydanie predbežného opatrenia,** vedenej na Okresnom súde Brezno pod sp.zn. 5 C 231/2009, o dovolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 1. marca 2012 sp.zn. 16 Co 345/2011, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie navrhovateľa **o d m i e t a .**

Odporcovi náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Brezno rozsudkom zo 4. novembra 2011 č.k. 5 C 231/2009-51 v plnom rozsahu zamietol návrh, ktorým sa navrhovateľ domáhal nahradenia prejavu vôle, a to uzavretia darovacej zmluvy, z ktorej by navrhovateľ ako obdarovaný a povinný z práva zodpovedajúcemu vecnému bremenu uzatvoril zmluvu s odporcom ako darcom a oprávneným z práva zodpovedajúcemu vecnému bremenu, na základe ktorej by darca daroval svojmu synovi ako obdarovanému dar – nehnuteľnosti vedené v kat. úz. Č. B. na LV č. X., a to podiel ½ k bytu č. X. na 3. podlaží (2. poschodie) vo vchode č. 0 bytovky, č.s. X. na parcele C KN X. a nedeliteľný podiel na spoločných častiach a zariadeniach bytu, vedený v podiele 8489/51497. Odporcovi náhradu trov konania nepriznal a vyslovil, že štát nemá právo na zaplatenie súdneho poplatku. S poukazom na ustanovenia § 628 ods. 1, 2, § 50a ods. 1, 2, 3, § 50b Občianskeho zákonníka mal za to, že zmluva o budúcej zmluve bola uzavretá platne, spĺňa obligatórne zákonné náležitosti a na jej základe je možné uzatvoriť konečnú darovaciu zmluvu. Napriek týmto skutočnostiam však nepovažoval návrh

navrhovateľa za dôvodný, a to vzhľadom na uplatnenie zásady zmeny pomerov - § 50a ods. 3 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého záväzok uzatvoriť konečnú zmluvu zanikne, ak sa okolnosti, z ktorých účastníci pri jej uzatváraní vychádzali, zmenia do takej miery, že nemožno, objektívne posudzujúc, spravodlivo požadovať, aby sa konečná, či definitívna zmluva uzavrela. Vychádzajúc z obsahu pripojených spisov mal súd za to, že rodinné väzby medzi účastníkmi tohto konania sa v priebehu rokov od uzatvorenia zmluvy o budúcej zmluve natoľko vyhrotili, že nie je možné spravodlivo požadovať, aby zo strany odporcu bolo prístupné k uzatvoreniu darovacej zmluvy, na základe ktorej by daroval ½ bytu navrhovateľovi. Navrhovateľ mal vedomosť o existencii zmluvy o budúcej zmluve. Pokiaľ aj bol v čase maloletosti ovplyvňovaný matkou k negatívnemu postojovi voči svojmu otcovi, po dosiahnutí plnoletosti mal možnosť a dostatok príležitostí korigovať tento postoj. Súd dospel k záveru, že došlo k takej významnej zmene pomerov na strane účastníkov konania po uzavretí zmluvy o budúcej zmluve, že záväzok odporcu uzatvoriť darovaciu zmluvu v prospech svojho plnoletého syna zanikol. Nestotožnil sa s názorom právnej zástupkyne navrhovateľa, že po uzatvorení darovacej zmluvy, v prípade, že navrhovateľ ako obdarovaný, sa nebude s dostatočnou vďakou adekvátne správať k odporcovi ako darcovi, sa tento môže domáhať súdnou cestou vrátenia daru.

Krajský súd v Banskej Bystrici na odvolanie navrhovateľa rozsudkom z 1. marca 2012 sp.zn. 16 Co 345/2011 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny v zmysle § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil. Navrhovateľovi uložil povinnosť zaplatiť odporcovi náhradu trov odvolacieho konania v sume spolu 74,67 € titulom trov právneho zastúpenia na účet právnej zástupkyne odporcu. Uviedol, že zo zmluvy o uzavretí budúcej zmluvy zo dňa 24. januára 2003 vyplýva, že túto zmluvu uzavrel odporca ako s budúcimi obdarovanými 1/ s maloletým L. Š. – navrhovateľom a 2/ maloletou E. Š.Š., teda so svojimi deťmi, ktoré boli pri uvedenom právnom úkone zastúpené matkou V. Š.. Podľa názoru odvolacieho súdu uzavretie zmluvy o budúcej zmluve bol taký právny úkon, pri ktorom mohlo dôjsť k stretu záujmov medzi rodičmi a deťmi, ale aj medzi deťmi navzájom, a preto maloleté deti pri ňom nemohol zastupovať žiaden z rodičov. Preto podľa ustanovenia § 37 ods. 3 vtedy platného Zákona o rodine mal byť maloletým deťom ustanovený opatrovník, ktorý by bol maloleté deti pri právnom úkone zastupoval (v zmysle ustanovenia § 37 ods. 3 Zákona o rodine). Nevyžadovalo sa, aby ku kolízii záujmov už došlo, ale stačí, že ku kolízii záujmov medzi rodičmi a deťmi alebo medzi deťmi navzájom mohlo dôjsť. Podľa názoru odvolacieho súdu, aj keby sa právny úkon, ktorý urobil zákonný zástupca za maloletého (teda predmetná zmluva

o budúcej zmluve) považoval za platný, v zmysle ustanovenia § 179 O.s.p. vyžadovalo sa jeho schválenie súdu. Podľa tohto ustanovenia totiž, ak je pre platnosť právneho úkonu, ktorý urobil zákonný zástupca za maloletého potrebné schválenie súdu, súd ho schváli, ak je to v záujme maloletého. Bez tohto schválenia právneho úkonu súdom zmluva o budúcej zmluve nemôže byť považovaná za platnú. Poukázal tiež na ustanovenie § 28 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ak zákonní zástupcovia sú povinní aj spravovať majetok tých, ktorých zastupujú, a ak nejde o bežnú vec, je na nakladanie s majetkom potrebné schválenie súdu. Uviedol, že pri uzatváraní zmluvy o budúcej zmluve sa síce priamo v čase uzatvárania zmluvy o budúcej zmluve s majetkom nenakladá, ale z takejto zmluvy vznikajú účastníkom zmluvy práva a povinnosti, ktorými sú viazaní pri budúcom nakladaní s majetkom. Z uvedených skutočností podľa odvolacieho súdu vyplýva, že zmluva o budúcej zmluve mala byť v zmysle ustanovenia § 179 O.s.p. schválená súdom. Tento záver je podporený aj ustanovením § 176 ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého, ak tento zákon neustanovuje inak, vo veciach starostlivosti súdu o maloletých sa vo veci samej rozhoduje, okrem iného, o schválení dôležitých úkonov maloletého dieťaťa a o podstatných veciach, o ktorých sa rodičia nemôžu dohodnúť. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie navrhovateľ, ktorý navrhol rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania odôvodnil ustanovením § 237 písm. f/ O.s.p., tvrdiac, že postupom súdu mu bola odňatá možnosť konať pred súdom. Za takú vadu označil skutočnosť, že odvolací súd svoje rozhodnutie nepredvídateľne založil na iných právnych záveroch, než súd prvého stupňa, v dôsledku čoho mu bolo odňaté právo namietať správnosť názoru súdu na inštančne vyššom súde. Tým došlo podľa názoru navrhovateľa k porušeniu zásady dvojinštančnosti občianskeho súdneho konania. V dôvodoch dovolania podrobne rozoberal skutkový a právny stav veci.

Odporca navrhol dovolanie navrhovateľa zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.), a bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) dospel

k záveru, že dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, voči ktorému takýto opravný prostriedok nie je prípustný.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. V zmysle ustanovenia § 238 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O.s.p.) alebo rozsudok, potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, avšak len vtedy, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

V danej veci rozsudok odvolacieho súdu nevykazuje znaky rozsudku uvedeného v § 238 ods. 1 a 3 O.s.p., pretože nejde o zmeňujúci, ale potvrdzujúci rozsudok, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil, že je dovolanie proti nemu prípustné a nejde ani o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. Dovolanie nie je prípustné ani podľa ustanovenia § 238 ods. 2 O.s.p. z dôvodu, že dovolací súd vo veci doposiaľ nerozhodoval.

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie) neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozsudku podľa § 238 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku alebo uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, ak sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným

súdom alebo nesprávne obsadeným súdom). Existenciu žiadnej podmienky prípustnosti dovolania uvedenej v tomto zákonom ustanovení dovolací súd nezistil.

So zreteľom na navrhovateľom tvrdený dôvod prípustnosti dovolania sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zameril na otázku opodstatnenosti tvrdenia, že v prejednáwanej veci mu súdom bola odňatá možnosť pred ním konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky : 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. O taký prípad v prejednáwanej veci nejde z dôvodu, že odvolací súd pri prejednávaní a rozhodovaní veci postupoval v súlade s právnymi predpismi a navrhovateľovi neznemožnil uplatniť procesné práva priznané mu právnym poriadkom na zabezpečenie jeho práv a oprávnených záujmov.

K odňatiu možnosti navrhovateľa pred súdom konať malo podľa jeho názoru dôjsť tým, že odvolací súd svoje rozhodnutie nepredvídateľne založil na iných právnych záveroch než súd prvého stupňa, v dôsledku čoho mu bolo odňaté právo namietat' správnosť názoru súdu na inštančne vyššom súde a tým došlo k porušeniu zásady dvojinštančnosti občianskeho súdneho konania.

Dovolací súd po preštudovaní spisu dospel k záveru o neopodstatnenosti uvedenej námietky.

Princíp dvojinštančnosti konania má základ v tom, že každá skutková a právna otázka, ktorá je v prejednávanej veci rozhodujúca, musí byť predmetom posúdenia súdu nielen súdom prvého stupňa, ale aj odvolacieho súdu. Čo sa týka právneho posúdenia veci, konkrétne je tento princíp premietnutý do ustanovenia § 213 ods. 2 O.s.p., ktorého podstatou je zamedzenie vydávania prekvapivých rozhodnutí odvolacími súdmi, t.j. rozhodnutí vydávaných na základe takých ustanovení, ktorými sa súd prvého stupňa nezaoberal a ku ktorým sa účastníci konania nemali možnosť vyjadriť. Princíp dvojinštančnosti je v otázke zisťovania skutkového stavu vyjadrený v ustanoveniach § 213 ods. 3 až 7 O.s.p. a v ustanovení § 214 O.s.p. Odvolací súd je vo vzťahu k preskúmaným rozhodnutiam súdu prvého stupňa súdom s plnou jurisdikciou - je oprávnený rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdiť, zmeniť alebo zrušiť bez ohľadu na to, ako to navrhujú účastníci v nimi podanom odvolaní (§ 212 ods. 4 O.s.p. v spojení s § 219 až 221 O.s.p.).

Občiansky súdny poriadok stojí na zásade predvídateľnosti rozhodnutí súdu. Predvídateľné je také rozhodnutie, ktorému predchádza predvídateľný postup pri konaní a rozhodovaní. Zákon ustanovuje, že účastníci by nemali byť zaskočení možným iným právnym posúdením veci súdom bez toho, aby im bolo umožnené tvrdiť skutočnosti významné z hľadiska sudcovho právneho názoru a navrhnúť k ich preukázaniu dôkazy. Sudcov iný právny názor, než je názor účastníkov konania, môže súd účastníkom v priebehu konania oznámiť. Účelom oboznámenia účastníkov konania s tzv. predbežným právnym posúdením veci je zameranie dokazovania na sporné skutočnosti tak, aby sa vyslovený predbežný názor sudcu potvrdil alebo vyvrátil.

Podľa § 213 ods. 2 O.s.p., ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadрили.

Výzva odvolacieho súdu je plnením osobitného druhu poučovacej povinnosti odvolacieho súdu. Podstatou tejto povinnosti je zabrániť odňatiu možnosti konať pred odvolacím súdom, a teda zabezpečiť riadny prístup k spravodlivému procesu aj po podaní

odvolania. Ustanovenie právneho predpisu je pre vec rozhodujúce vtedy, keď odvolací súd mieni toto ustanovenie urobiť právnym základom pre rozhodnutie vo veci samej.

V prejednávanej veci súd prvého stupňa s poukazom na ustanovenia § 628 ods. 1, 2, § 50a ods. 1, 2, 3, § 50b Občianskeho zákonníka dospel k záveru, že zmluva o budúcej zmluve bola uzavretá platne, avšak po jej uzavretí došlo k takej významnej zmene pomerov na strane účastníkov konania, že záväzok odporcu uzatvoriť darovaciu zmluvu v prospech svojho plnoletého syna zanikol. Odvolací súd rozsudok prvostupňového súdu potvrdil, potom ako dospel k záveru, že maloletým deťom mal byť ustanovený opatrovník podľa ustanovenia § 37 ods. 3 vtedy platného Zákona o rodine, ktorý by bol maloleté deti pri právnom úkone zastupoval a zmluva o budúcej zmluve mala byť v zmysle ustanovenia § 179 O.s.p. schválená súdom. Odvolací súd teda aplikoval ustanovenia § 37 ods. 2 Zákona o rodine a § 179 O.s.p., ktoré ale pri dovtedajšom rozhodovaní na súde prvého stupňa neboli použité a ktoré odvolací súd považoval za rozhodujúce pre posúdenie veci. V súlade s § 213 ods. 2 O.s.p. preto na pojednávaní konanom dňa 1. marca 2012 (viď zápisnica o pojednávaní na č.l. 76 spisu) vyzval právne zástupkyne účastníkov, aby sa k možnému použitiu ustanovenia § 37 ods. 2 Zákona o rodine a § 179 O.s.p. vyjadrili, čo aj učinili. Odvolací súd teda navrhovateľovi vytvoril procesnú možnosť vyjadriť sa k aplikácii predmetných ustanovení. Jeho procesný postup tak nemal za následok vydanie prekvapivého rozhodnutia ani porušenie zásady dvojínštančnosti konania.

Skutočnosť, že by rozhodnutie prípadne aj spočívalo na nesprávnom právnom posúdení veci, môže byť len odôvodnením dovolania v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. v prípade, ak je dovolanie prípustné, a nie dôvodom jeho prípustnosti podľa § 236 a nasl. O.s.p.

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Nesprávne právne posúdenie veci je síce relevantným dovolacím dôvodom, samo o sebe ale prípustnosť dovolania nezakladá (nemá základ vo vade konania v zmysle § 237 O.s.p. a nespôsobuje

zmätočnosť rozhodnutia). I keby teda tvrdenia dovolateľa boli opodstatnené (dovolací súd ich z uvedeného aspektu neposudzoval), dovolateľom vytýkaná skutočnosť by mala za následok vecnú nesprávnosť napadnutého rozsudku, nezakladala by ale prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. V dôsledku toho by posúdenie, či odvolací súd (ne)použil správny právny predpis a či ho (ne)správne interpretoval alebo či zo správnych skutkových záverov vyvodil (ne)správne právne závery, prichádzalo do úvahy až vtedy, keby dovolanie bolo procesne prípustné (o taký prípad ale v prejednávanej veci nešlo).

Vzhľadom na uvedené možno preto zhrnúť, že v danom prípade prípustnosť dovolania nemožno vyvodit' z ustanovenia § 238 O.s.p. a iné vady konania v zmysle § 237 O.s.p. neboli dovolacím súdom zistené. Preto Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie navrhovateľa v súlade s § 218 ods. 1 písm. c/ v spojení s § 243b ods. 5 O.s.p., ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok neprípustný, odmietol. Pritom, riadiac sa právnou úpravou dovolacieho konania, nezaoberal sa napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.

V dovolacom konaní úspešnému odporcovi vzniklo právo na náhradu trov dovolacieho konania proti navrhovateľovi, ktorý úspech nemal (§ 243b ods. 5 O.s.p v spojení s § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky mu však žiadne trovy dovolacieho konania nepriznal z dôvodu, že nepodal návrh na ich priznanie.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 18. septembra 2012

JUDr. Soňa Mesiarkinová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová